

(Нови Репортер, 4. 11. 2009)

Када год се унутар политичке и медијске сцене Сарајева и бошњачког дијела Федерације Босне и Херцеговине разматрају везе Републике Српске са Београдом и Москвом, услиједе таласи хистерије. Природна и логична наклоност изразите већине становника РС према Србији и Русији, у чему се ни власт ни опозиција углавном не разликују од властитог народа, с друге стране међуентитетске линије у БиХ изазива бурне реакције. Распон негодовања је широк – од параноичних опсервација страначких лидера и самозваних аналитичара до неспутаног псовања и пријетњи такозваних обичних смртника на интернет форумима. У тим координатама, теза о „резервној домовини“ припада бенигнијем дијелу репертоара, а за њом се посеже када се Србима, али и Хрватима жели сугерисати да им није мјесто у „међународно признатим границама“ тамног вилајета, уколико нису спремни на потпуно дистанцирање од сународника у непосредном окружењу, као и од цивилизацијских кругова, заснованих на идентичном религијском наслијеђу, на истоку или западу Европе. Кома онда припада апсолутно право на простор између Дрине, Саве, Уне и Неретве? Наравно, јединој аутохтоној заједници Босне и Херцеговине, чији водећи умови волшебно успијевају да пронађу заједничку нит између богумилства, ислама и комунизма, предајући у самом финишу историје штафету „тисућљетног идентитета“ башчаршијским промотерима „демократије, људских права и мултикултурализма“. Међутим, појављује се необичан проблем. Веома су честе манифестације, од излива еуфорије на фудбалским стадионима до дирљиве хармоније на псеудонаучним скуповима, са недвосмисленом поруком – стварни континуитет бошњачке „државотворне мисли“ не треба тражити у овдашњим касабима, већ неколико хиљада километара даље, у Стамболу на Босфору.

Власници на коњима: Посљедња потврда те ноторне истине стигла је 16. октобра. Тада је министар иностраних послова Турске Ахмет Давутоглу одржао крајње симптоматичан говор на конференцији „Османско наслијеђе и муслиманске заједнице Балкана данас“ у Сарајеву. Иако је ријеч о особи склоној да се представља као велики миротворац и посредник међу сукобљеним странама, чини се да је прва карактеристика на дјелу само када Давутоглу треба да веже ата тамо гдје му ага каже, као што је то било у случају наводног историјског помирења са Јерменијом уз пресудно суфлирање америчког државног секретара Хилари Клинтон. Друга особина Гандијевог двојника из Мале Азије резервисана је искључиво за браћу по вјери, јер тешко да постоји људско биће на Старом континенту, осим закрвљених новопазарских бошњачких лидера Сулејмана Угљанина и Расима Љајића, спремно да посвједочи да је видјело Давутоглуа с маслиновом гранчицом у руци. Вјероватно због тога што му је, када је ријеч о хришћанима на Балкану, искључиво јатаган на памети, што је видљиво из уводног

носталгичног осврта на кржаве освајачке походе из прошлости у његовом сарајевском излагању: „Ми се нисмо спустили падобраном, него смо у Босну дошли на коњима“.

Отровни говор садржи све предиспозиције за пацифистичку мисију турског министра у некадашњој колонији. Ширина је ту и у њу могу да стану сва тумачења Мухамедовог учења. Наравно, бивша раја није у рангу сунита и шиита. За њу је резервисан јефтини цинизам, присутан у тезама о Мехмед-паши Соколовићу, који би, према Давутоглуу, „без Отоманске империје био само сиромашни српски сељак с малом фармом“, а слична погана опаска намијењена је и Београду, пошто „просвјетитељ“ примјећује да је „благотворни“ поход из Анадолије измјестио реинкарнацију Сингидунума из категорије „«нешто више од села“ у „главни град Дунава и средње Европе у том добу“. Скептицима, довољно дрским да помисле да је феномен јаничара једна од најпрљавијих креација изопачених људских умова, упућена је права експлозија уврнуте среће: „Имамо више Босанаца који живе у Турској него у Босни! Више Албанаца који живе у Турској него у Албанији! Више Чечена који живе у Турској него у Чеченији.“

Пошто је побројао комплетан првобитни „данак у крви“, касније трансформисан у армију добровољних заљубљеника у „матицу“, Давутоглу није оставио превише простора за размишљање жртвама његових предака. Растјерани су и посљедњи облаци сумње над главама оних који су убијеђени да би преображај Београда у метрополу текао далеко природније и брже, да није било вишевековног вегетирања под Турцима, ријетко заинтересованих да подигну било шта другачије од војничког логора, прошараног убогим занатским радњама. „Ми желимо да будете сигурни овдје као власници Сарајева и Босне и Херцеговине“, зајапурено је објаснио министар сопствено виђење трочланог националног састава БиХ. Да не би било недоумица у погледу разумијевања формулације из турског „катастра“ о посједу 1/1, ту су и оштре санкције: „Спољна политика Турске настоји да успостави ред у свим околним регионима, на Балкану, Кавказу и Средњем истоку, јер ако нема реда ми ћемо платити цијену.“

У сваком случају, боље је да Истанбул не плаћа цијену, јер, шта би човјечанство без таквог свјетионика. Мање је лоше допустити им да „заведу ред“ у складу с принципом незнана јунакиње демонстрација, одржаних у Сарајеву у праскозорје посљедњег рата: „А сада кренимо да мирно и достојанствено демолирамо скупштину“. Или, ријечима самог Давутоглуа: „За дипломате из другог дијела свијета, босанско питање је техничко питање. За нас је то питање живота и смрти.“ Крешендо је обиљежен присјећањем на „спонтано окупљање“ неколико стотина хиљада Турака у Истанбулу у првој половини деведесетих година, одмах након објављивања вијести да су „Срби хемијским оружјем напали Горажде“. „Да је од њих тражено да иду за Босну, они не би отишли кући, него би одмах кренули за Босну“, прецизирао је Давутоглу гдје ће се и у каквим околностима догодити наредни сусрет са „поданицима“ на Балкану.

Дијагонала Нови Пазар – Цазин: Обично се каже да је ћутање знак одобравања. А управо је тотални мук услиједио послје Давутоглуовог говора међу иначе врло гласним заговорницима пресијецања пупчане врпце РС – Србија – Русија. Па, ако је тако, шта онда треба да буде везивно ткиво између три народа у БиХ, присиљена да се гурају у дејтонској творевини? Уз све могуће остале разлике, можда чињеница да потпуно различито оцјењују пола миленијума под влашћу државе са бијелом звијездом и полумјесеком на црвеној подлози заставе. Ако је то за двије нације и конфесије у Босни и Херцеговини период ноћне море, а за један народ величанствена фаза битисања у саставу обећане земље, нема потребе да се чека закуцавање нових ексера у сандук тамног вилајета. Ваљда је довољно да се „гарантима“ Дејтонског споразума испред очију махне реченицом Ахмета Давутоглуа: „Отомански вјекови Балкана били су успјешна прича коју сада треба обновити“. За „успјех“ ће овога пута бити задужена Давутоглуова владајућа фундаменталистичка Партија правде и развоја у Турској, као и њени јуришници из „невладиног сектора“, са безазленим именом „Сиви вукови“, познати по петицији за протјеривање Цариградске православне патријаршије из Истанбула, уз потписе два и по милиона Турака на том шејтанском папиру.

Али, гле чуда, „гаранти“ се управо њима обраћају док траже „визију“ за будућност овог простора. Предсједник САД Барак Обама недавно је са предсједником Турске Абдулахом Гулом бистрио многе глобалне теме, укључујући и стање у БиХ. Хилари Клинтон је управо са Давутоглуом, уз поносно хвалисање током говора у Сарајеву да је то учињено на његово инсистирање, распредала о начинима да необични посјетиоци бечких зидина из 17. вијека овога пута бар повуку дијагоналу Нови Пазар – Цазин, уз троугао Сарајево – Зеница – Тузла који се подразумејева. Када је већ јасно да је администрацији Сједињених Држава драг сваки просперитет „болесника са Босфора“, макар био заснован на окупацији пола Кипра, непризнавању геноцида над Јерменима, као и на континуираном „чишћењу“ курдских незадовољника, преостаје да се разјасни каква је улога официјелног Београда у сађењу тикава са таквим створењем. Прича о економским релацијама и дировима са незаобилазном кариком у руском ланцу званом „Јужни ток“ још може и да се некакво схвати. Али, мало је рећи да је драстично пређена граница доброг укуса приликом промовисања Турске у неформални „пети стуб“ спољне политике данашње Србије, као допуна већ постојеће, нимало европске, а много оријенталне матрице: „Добро јутро, чаршијо, на све четири стране“, која је већ досегла такав забрињавајући обим да се Тадић придружио агитацији за пријем Турске у ЕУ, што чак не пада на памет ни једном Саркозију.

Све у свему, када неки будући Елвија Челебија буде писао хронику БиХ с краја 2009, неће моћи да не подигне обрве пред данашњим носиоцима отоманског сензибилитета у тамном вилајету. Ни њему неће бити баш најјасније зашто врх Сарајевског универзитета „одузима“ академска права жени на прагу 80. године, а Османлија са нетипичним именом

Гандијев двојник из Мале Азије

Пише: Саша Бижић
уторак, 10 новембар 2009 19:00

и презименом због исте особе отказује пут у Шведску, приказујући помоћу бујне маште посјету ћевабџијама из дијаспоре као несуђени састанак са скандинавским званичницима. Нововремени Челебија тек ће бити збуњен када види да главни сарајевски телал оптужује кључног заштитника ислама у БиХ за антибошњачку завјеру и тражи од њега 50 милиона дуката. Али, када примијети да се међу Србима и сада могу пронаћи особе са снисходљивим ставом према некадашњим „господарима“, обрадоваће се што се бар то није промијенило.

Јах, шта ћеш...